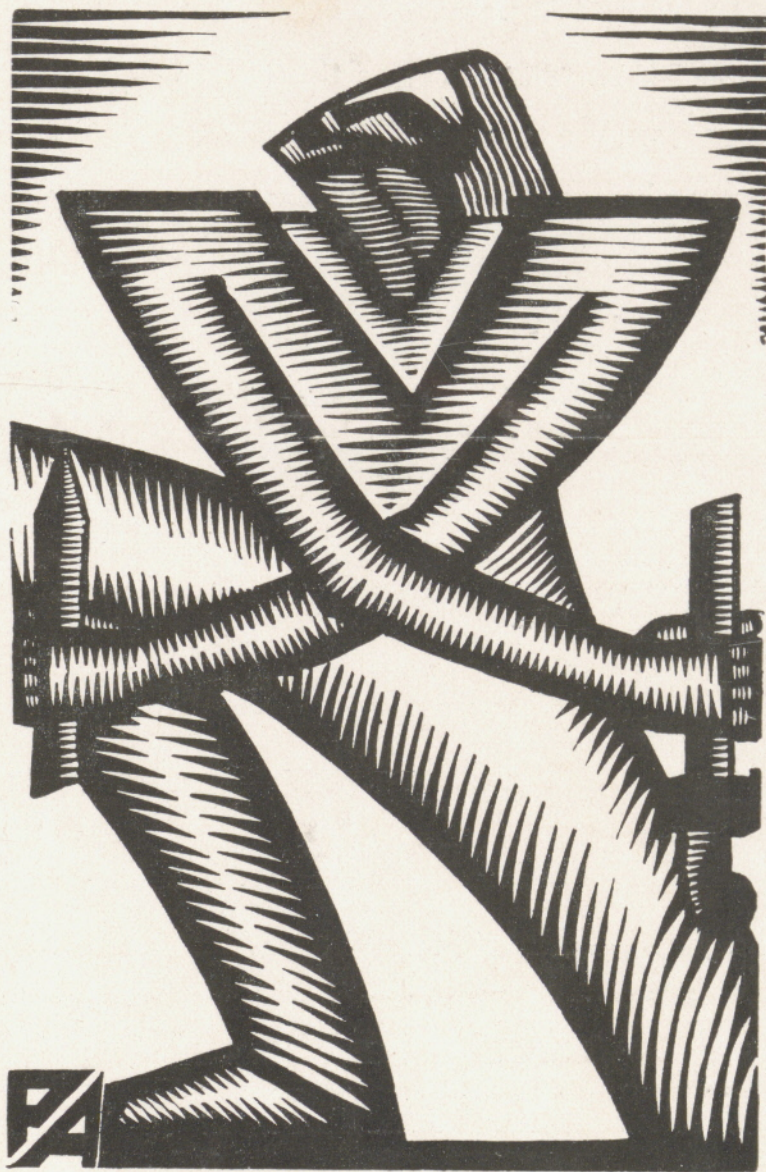

RESSORGIMENT

SUMARI

Pobre senyor Marsillach!. — El fruit, per Joan Arús. — El contingut social del separatisme, per Emili Granier-Barrera. — Les banderes dels catalans, per Gràcia B. de Llorens. — Notes marginals, per P. de Reig. — Registre, per G. B. Ll. — Andorranisme i Front únic, per Ramón Fabregat. — Dia del Presoner Català. — A guisa de crítica, per J. Grau-Elies. — L'ambaixada cap a Cuba. — L'actuació del "Barcelona". — Notícies.

GRAVATS: Paisatge a les vores del Fluvià. — Aspectes del banquet amb què els catalans de Mendoza acomiadaren els patricis Macià i Gassol. — Francesc Macià, retrat al carbó per Ramon Subirats. — Ventura Gassol, carbó de Subirats. — Paisatge prop de Ribes.

Any XIII * Agost, 1928 * Número 145
Oficines: Pergamino 244 * Buenos Aires

DICCIONARI DE LA MÚSICA, IL·LUSTRAT

EDITOR:
"Central Catalana de Publicacions"
(BARCELONA)

Tot professional o afeccionat a la música ha de
subscriure's-hi. \$ 1.25 per mes.

Representant:
J. M. VAZQUEZ

SARMIENTO 1116
Buenos Aires

Conservatori "Fontova"

Fundat per CONRAD A. FONTOVA

DIRECTOR:
J. M. VAZQUEZ

Classes de Solfeig, Harmonia, Cant, Instruments
i Declamació.

La classe de Teoria conté: Formes musicals,
Anàlisi, Història i Estètica.

Lliçons particulars :: Pràctica de Pedagogia.
Conferències i Audicions.

SARMIENTO 1116

U. T. 1810, Riv. 37

PLANAS & MARQUÈS

LAS HERAS, 3756-60 . BUENOS AIRES

U. T. 71, Palermo 5677

Taller de reparació de tota mena d'automòbils.
Especialitat en els cotxes Hudson i Essex. - Dis-
tribuidors oficials dels acumuladors "EXIDE".
Llum. Ignició. Arrencada. Reparació, càrrega i ven-
da. - Instal·lacions completes d'electricitat
per a l'automòbil.

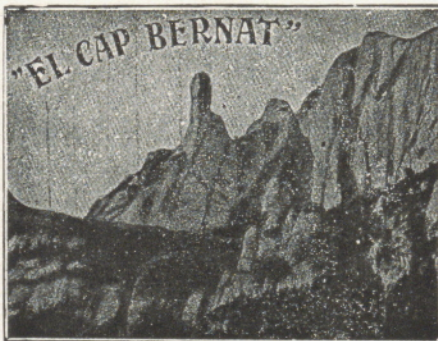
Magatzems "La Constància"

ABANS «EL CAP BERNAT»

DUACASTELLA I CIA.

Els millors assortits d'articles de Catalunya

VENEM ALS PREUS
MÉS REDUÏTS
DE BUENOS AIRES.

SEGURETAT
ABSOLUTA.
REMESES A TOT EL PAÍS.

CARLOS CALVO, 3623

UNION TELEF. 62 MITE 4004

DEMANI'S OLI "SABATER"
ÉS DE REUS. EL MÉS FI,
D'OLIVA BONA I PURA.

3929 RIVADAVIA 3929

UNION TELEF. 62 MITRE 1570
COOP. TELEF. 597, OESTE

Rovellons, préssecs i perdis de la casa PEDREROL I MIR, de Barcelona

PICHINCHA, 180

U.T. 62, Mitre 7280 - C.T. 741, Central

GRAN ASSORTIT de VINS FINS

JEREZ RESTAURADOR
"EL CAP BERNAT"

RESSORGIMENT

ANY XIII

BUENOS AIRES, AGOST, 1928

NÚM. 145

Pobre senyor Marsillach!

Algun amic nostre s'entreté, pel que es veu, a manca d'altres activitats més pràctiques, a trametre, després d'haver-los llegit, els números que rep de RESSORGIMENT al popular periodista Adolf Marsillach.

Cuitem a dir que si sabéssim l'adreça de l'amis li pregaríem de suspendre les trames esmentades. Pobre senyor Marsillach! Per què havem d'amargar-li els pocs anys que li resten de la seva desgraciada vida? Prou pena té d'ésser com és, i més encara d'haver nascut català. Un sentiment de pietosa humanitat ha de primar per damunt dels nostres sentiments patriòtics en aquest cas concret i particular, puix és sabut, no d'ara, sinó de fa moltíssims anys, que el pobre senyor Marsillach és un cas especial de patologia destinat a prestar grans serveis a aquesta ciència demà que hom pugui donar-li entenent de sotmetre's a servir de matèria experimental.

Un dels últims números de la nostra revista — possiblement algun dels que parlen de les activitats dels il·lustres Macià i Gasol a l'Argentina i del fracàs de les gestions diplomàtiques espanyoles per tal de privar-los de llur estada ací — ha produït un trastorn alarmant en el delicat estat psíquic d'aquest pobre Marsillach, i, impel·lit per la febre del mal que poc a poc conspira contra la seva existència, ha escrit una de les seves més extraordinàries cròniques de les que ve publicant de molts anys ençà damunt les pàgines del diari "A B C" de Madrid.

Ens guardarem prou bé de rebatre les afirmacions del seu escrit, retolat "Manifestaciones de odio", i subtitulat "Un libelo". Cometriem un greuge del qual hauríem de respondre quan la consciència ens en fes retret. Els sentiments d'humanitat i de commiseració que sentim envers els desvalguts o desgraciats, ens ho veda. D'altra banda, i malgrat que no ens anomeni pel nom, ens fa una magnífica propaganda. Què més desitja aquell qui escriu per al públic, que el seu treball no resti en l'anònim! I si, com en el nostre cas, en escriure RESSORGIMENT, ultra l'aspecte de propaganda i catequizació de catalans, ens mou el desig de provocar les ires dels nostres enemics racials, comieu si no havem d'estar agraïts al pobre senyor Marsillach, que ens ha fet l'"honor" d'ocupar-se de nosaltres des d'una tribuna tan característica i autoritzada en aquests afers com és la del rotatiu madrileny "A B C", i de retruc ha

aconseguit que una revista espanyola de Buenos Aires transcrivís el seu article. Gràcies, moltes gràcies, senyor Marsillach.

Ara ja sabem que no és veritat allò que alguns feien córrer que RESSORGIMENT era un periòdic llegit solament per quatre soldats i un caporal. Ara ja sabem que l'àrea d'expansió del nostre periòdic és tan extensa que àdhuc arriba al cor mateix de Madrid, la posició cabdal, inexpugnable, de l'enemic. I això ho aconseguim, segons confessa el senyor Marsillach, malgrat haver-se tancat amb pany i clau la porta per on entrava la nostra revista a la península ibèrica abans del cop militar d'ara farà cinc anys. Tanmateix no creïem que el nostre poder fos tan gran i la nostra força tan efectiva com per a vèncer les fèrries disposicions dictatorials en matèria prohibicionista.

—Bé, però què diu el senyor Marsillach en el seu article? — potser preguntarà el lector, fatigat de tanta retòrica.

El senyor Marsillach diu que algú, no sap qui, li tramet de tant en tant, un "libelo" que mensualment hom publica a Buenos Aires; que també se'n publiquen a l'Havana i a Santiago de Xile, redactats per la "patulea separatista" per a fomentar l'odi a Espanya; que el directori militar els tancà la porta en assumir el poder, però que alguns exemplars encara aconseguiren entrar per alguna escletxa; que aquests periòdics sostenien relacions molt estretes amb la dissolta Mancomunitat i amb el seu president senyor Puig i Cadafalch fins a l'extrem que, d'acord uns i altres, hom féu ofrena a la Mancomunitat d'una bandera "insurrecta" que va desplaçar l'espanyola en el lloc on aquesta havia d'hissar-se, bandera que va desaparèixer misteriosament en prendre possessió de la Mancomunitat els "regeneradores"; que als separatistes ens mou solament l'odi; que ha rellegit "El nacionalismo catalán" d'En Rovira i Virgili i que encara que el seu autor digui en el pròleg que el nacionalisme català no sent odi a Espanya, ell, el pobre senyor Marsillach afirma que sí, però accepta que el senyor Rovira, personalment, "como hombre superior y de muchas lecturas", no odia la "nación española"; que són expressions d'odi a Espanya, entre altres innumerables exemples que podria citar, aquestes publicacions dels catalans d'Amèrica, el "Compendi de la Doctrina Catalanista" de Prat de la Riba i Pere Muntanyola, poesies

i discursos nacionalistes, caricatures de "Cucut!" i "La Tralla", l'assistència del mariscal Jofre a una "encerrona" catalanista, l'himne "Els segadors", etc.; que ni la història, ni la geografia, ni la raça, ni l'idioma — "que a última hora ya no es catalán, sino francés, con su poquito de italiano" — no abonen les pretensions separatistes; que no és veritat que Espanya sigui madrastra de Catalunya, ni que es governi contra ella, ni que les arque de l'Estat es nodreixin de la "región catalana", etc., etc. Amén.

Ara que el lector ja està assabentat del contingut de la crònica del pobre senyor Marsillach, a nosaltres ja no ens resta a dir res més. Que cadascú hi faci el comentari que li sembli més avinent. El que havem de recomanar, això sí, a tothom, és que judiquin tenint en compte l'estat patològic en què es troba el seu autor, estat que ha sofert una aguda crisi progressiva d'ençà l'adveniment de la dictadura militar. Per humanitat demanem que hom sigui commiseratiu amb el senyor Marsillach. Pobre!

E l f r u i t

Ara l'hivern s'allunya vacil·lant i amb ell l'enuig, la boira, la temença. I diu la llum la clara prometença del temps gentil que tot és flor i és cant.

Ja els blats novells han clivellat la terra i ara és verd d'esperança la sement; vicles blaves ornem el torrent i es fou la neu al caire de la serra.

Així talment venia el nostre infant, com un anunci gloriós de festa, com l'escorrim sonor de la congesta, com la viola minsa i odorant.

Veus l'ametller, pels camps i per les hortes, amb sa flor blanc i rosa al grat del temps? Quina paüra l'estremeix ensems dels freds mortals i les ventades fortes!

Tal fou la nostra il·lusió d'ahir voltada de neguits i de temença, que el fat advers, oh esposa, hom no pot [venec] i abans de l'hora el fruit es pot neulir.

Mes ara, com la flor que s'esbadia davant del nostre esguard meravellat i mostra el fruit en plena nuditat, alices l'infant a la claror del dia.

JOAN ARÚS.

(Del llibre suara aparegut *El dolç repòs*).

El contingut social del separatisme

Acabem de llegir, amb l'interès que mereix, l'article de l'amie Ramon Fabregat al número d'abril d'aquest periòdic. Les precisions que aporta el bon company a un petit comentari nostre — publicat en el número de gener — ens permeten de dir que estem d'acord amb ell. Ja ho estàvem abans, però. “Ell volia afirmar, de segur — deïem, tot parlant d'uns seus treballs publicats ací mateix en el segon semestre de l'any passat — el mateix que afirmem nosaltres”. Però afegíem que de fet hom podia treure, d'aquells articles, una conclusió diferent a la volguda per l'autor — per bé que ja comptàvem amb sorprendre'l en formular una observació d'aquesta mena, —

Per raons fàcilment albiradores, no ens és donat de conservar gaire temps els números que arriben de RESSORGIMENT. No podem, doncs, demostrar-li, amb cites de fragments dels seus escrits, el perquè érem temerosos que no fos ben comprès el seu dilema: *Organització Nacional o partit polític d'esquerra?* — que encapçalava, si la memòria no ens falla, el primer dels seus articles. — Ens sembla, tanmateix, per allò que recordem de la resposta del ben-volgut amic Nadal i Mallol, que els catalans d'Amèrica van donar-li la interpretació que nosaltres temíem — i que combatíem en el nostre escrit. —

I és lògic. Un partit polític d'esquerra té d'ésser necessàriament, ara que l'esquerra i la dreta es separen per la concepció de la propietat, un partit social d'esquerra. I un partit social d'esquerra — socialista o comunista, les dues úniques coses que pot ésser — és un partit de revolució social. El dilema plantejat podia traduir-se molt bé, doncs, — i molt més tenint en compte el què nosaltres en deïem, potser erradament, “una involuntària exageració de la tesi” comesa per l'amie en la forma d'exposar els seus arguments — per aquest altre: *Estat Català ha d'ésser un front únic separatista damunt la base de l'acció violenta, o bé un partit de revolució social que vol la independència de Catalunya?*

Però això — repetim-ho — són interpretacions errònies, i el nostre bon amic no ha pretès mai de posar-nos el problema en aquests termes, encara que pogués semblar-ho. Afegim, per a satisfacció seva, que la possibilitat d'haver estat interpretats en forma indeguda els conceptes que exposava se'ns acudí a nosaltres personalment en llegir l'article de Nadal i Mallol, però que les opinions per nosaltres emeses respecte al debat sobre Organització, eren les opinions de la majoria dels presoners.

I ja no valdria la pena d'insistir si estem d'acord i si, com diu l'amie, “els resultats que s'han obtingut l'han deixat satisfet, ... l'objectiu principal havent estat assolit”. Repetim, tanmateix, a risc de fer-nos pesats, allò que ja havem dit altres vegades: ens cal considerar la qüestió de Catalunya com una part del problema general de llibertat que a la Humanitat es planteja, i no sabem deslligar aquest problema del de la llibertat de la Humanitat.

La qüestió social és massa important perquè poguem desentendre'ns-en. Mazzini, — la posició del qual ha estat la més acostada a la nostra enfront d'un problema de recobriment nacional — no se'n desentenien pas — i no hi havia, aleshores, vint o trenta milions de proletaris aplegats en dues Internacionals. — Tampoc Txecoslovàquia, la jove República que tots adorem com un mirall vivent de la Catalunya somniada, no se'n inhibeix. I podríem negligir-la nosaltres? Està bé que Estat Català no la resolgui: el seu objectiu és distint. No pot, però, prescindir-ne. Cal tanmateix que no deixi, en el moment de bastir la República, els obrers en estat de desempar davant la força organitzada del capital.

La primera condició per tal que un poble sigui lliure és que els seus habitants, individualment, ho siguin. I l'actual servitud econòmica obstaculitza aquesta llibertat. La democràcia ha de restablir l'equilibri. El contingut social que demanem per al separatisme és tan sols, doncs, una derivació normal de la democràcia; és la seva culminació més bella.

Donar la independència a Catalunya per fundar-hi un Estat com el polonès, com el lituà, com el letó, com el romanès de la post-guerra, com el iugoslau, val la pena? Jo renegaria de la independència si el feixisme passés pel seu camí. Els plets de llibertat, amb llibertat i en llibertat es resol·len. I la nostra República Catalana, si no fos laica, si no fos federal, si no fos amplament oberta a l'esperit dels dies nous — tot això a més a més d'ésser República i a més a més d'ésser ben democràtica — no estaria tan apartada del feixisme com ho pugui semblar des de lluny. El partit que aplaudia, en 1909, l'assassinat de Ferrer; que prestava suport, davant l'onada del sindicalisme, a l'obra criminal d'un Martínez Anido; i que feia esqueneta, més tard, pel cop d'Estat de Primo, no és mort. Pel contrari, aquest nucli, “que embolcallava en la forma visible d'una vindicació col·lectiva un ideari rectament dirigit

contra l'herència de la Revolució” (Alomar), és encara el més fort organisme polític en la Catalunya d'avui. I quan per haver retrocedit Espanya “... a les formes absolutistes, oposades no tan sols al liberalisme individual, sinó a les autonomies ètniques i idiomàtiques, aquells grups, l'ideari i l'acció dels quals havia col·laborat en aquest canvi, s'han vist en l'aparent conflicte d'una opció entre llur ideal autonomista contrariat i llur ideal polític satisfet...”, no han vist inconvenient en adaptar-se al règim que hom els imposava, i en abdicar de llur doctrina bàsica per a incorporar-se a unes fórmules de vida política que s'adeien perfectament amb llur veritable ideal, encobert sota aparences menyspreables d'alliberació. Però s'han trobat amb que les notes extremes del nacionalisme de la metròpoli, menys dúctils, han refusat aquestes col·laboracions veredes...” (Alomar).

Molt ens satisfà que s'hagin obtingut resultats — per bé que en detall no els coneguem encara. — Continuarem fent tot el que calgui, tanmateix, per enfortir la nostra tendència d'esquerra. No podem fondre ni deixar adormir les idealitats que sobreixen de l'horitzó limitat del nostre problema previ — previ, però no primordial! — Tot ens identifica amb Fabregat, doncs. I hi ha al nostre costat el grup majoritari de Bèlgica, el grup majoritari dels presoners; Carner-Ribalta, que des de l'Havana demana un Kerenski; Franc-Tirador que, en un periòdic de Montevideo, resumeix un article amb aquests mots: “*EL NOSTRE LEMA HA D'ÉSSER: LLIBERTAT NACIONAL I MILLORAMENT SOCIAL*”...

Volem que Estat Català es faci seu aquest lema. La garantia de la nostra independència serà en l'enfortiment d'un règim just.

EMILI GRANIER-BARRERA.

Barcelona, Presó, juny, 1928.

P. S. — No tenim intencions d'insistir en aquest tema. La nostra intervenció no fou en sentit de polèmica, com no ho fou la del company Fabregat. I tampoc no és eficaç la discussió amb una diferència de molts mesos entre un article i un altre. Donem, doncs, per suficientment aclarida la nostra actitud civil, de bons republicans i de bons patriotes.

I per acabar, deixen-nos correspondre — jo i tots — al salut de Ramon Fabregat, amb una germanívola abraçada. — G.B.

Les banderes dels catalans

Entre les boires de tanta cosa exhaurida; d'entre les cendres de tanta cosa com fou... brilla un record amable.

Voleiava un dia, en una plaça gloriosa de Barcelona, la bandera dels "Catalans d'Amèrica". D'aquella recordança, una aurèola, llunyana ja, i dolçíssima, en circumdava les voluntats i els pensaments...

Ah, les banderes nostres!

Premures, nostres!...

Acaba de bogar per sobre el nostre cel, tot just, una altra bandera; la mateixa, perquè és la dels nostres cors i dels nostres ideals. A l'esmentada primer, li faltava el retallet de cel amb l'estrella imprescindible; per això, ai!... per això, tan prest, hagué d'eclipsar-se. On és ara ella, bella, trista i silenciosa?...

La nova bandera, ha voleiat suara molt propera sobre el cel de les nostres voluntats, tota magnífica; fulgurant, en una síntesi augusta, de tots els volers, ben precisada en tots els contorns, tal com les ànimes i els cors volien comprendre-la i sentir-la.

La primera la tocaren les nostres mans i les mans dels catalans de la pàtria; els ulls s'estasiaren en les seves sedes sumptuoses i en la seva orfebreria: era un testimoni material, un símbol tangible del record i de la devoció de les ànimes.

La que tot just ha passat damunt dels nostres caps, no ha estat pas una bandera material; no l'han pas poguda tocar les nostres mans; no hem pas sabut si era de seda tota ella ni d'orfebreria el pal; res d'això, no hem pogut saber. Però l'hem vista tan bé, en la seva simbòlica bellesa, que podem descriure-la, llampanta i ondulant, pels cels, així com les nostres ànsies l'adaleren. Serà feta de vels de matinada, ferits pels raigs del sol, que li donen les àuries colors; serà feta de fulletes compactes de flors vermelles, que lluu les quatre franges passionals; una mà invisible haurà trencat un trosset del fris blau que mai cansa els ulls, i una estrella hi haurà restat presonera... Així l'hem vista, la nostra bandera santa, per damunt nostre voleiar, espetegant; l'hem oïda i l'hem vista!

Qui ens l'ha atansada així, ha estat un home, tan gran, un heroi, tan clar, que tot ell és símbol també; perquè ell és una síntesi i una representació de tots els dalers d'un poble. No és estrany que tot ell vagi voltat d'aquesta aurèola feta de les nostres colors nacionals, i que, en passar la seva immensa figura, es despleguin totes les valors simbòliques al seu voltant, i que els nostres esguards se'n sentin il·luminats i els nostres cors amoixats i les nostres ànsies enardides i les nostres fervors superades.

La bandera d'ara és la més humana; perquè és veritablement feta d'anhels i de dolors, tan recents; que en les llurs del seu or, hi ha ardències de llàgrimes que en aquests mateixos instants es ploren, i es ploraran, encara, mentre romanguem esclaus; llàgrimes de llars desfetes, llàgrimes d'enyorances pregones, promogudes, únicament, per les causes del daler patriòtic; llàgrimes de dificultats infinites... que no hi havia per què haver-les promogudes. La bandera d'ara és tan humana, tot i no essent tangible a les nostres mans; perquè la sang dels nostres màrtirs va tenyint-la; va tenyint-la, de la que perden en l'ergàs-tul els desventurats germans, anèmics, torturats, necessitats de sol, i d'aliment que no tenen.

Aquesta sang que clama pietat davant de Déu i dels homes, és la que ara rega les quatre franges passionals que la història ha estargit, en els segles, damunt de la nostra bandera. És també tan humana aquesta bandera d'ara, perquè en el retallet de cel volem plasmar-hi les virtuts del nostre poble, amic de pau, i marea l'estrella la voluntat nostra, d'ésser nosaltres elaboradors del nostre destí, perquè naturalment, així ha d'ésser. Fins en el teixit i la trama, que pels cels del nostre daler hi veiem, hi trobem el símbol del treball de casa nostra, malaurat, que unes males direccions en fan minso i que no abasta a les necessitats temporals. I en el pal, brunyit de brillantors, que sosté la ideal bandera, hi veiem, germans, la plasmació de bel·leses i joies, que fan joliva i de peculiars suggerències, l'

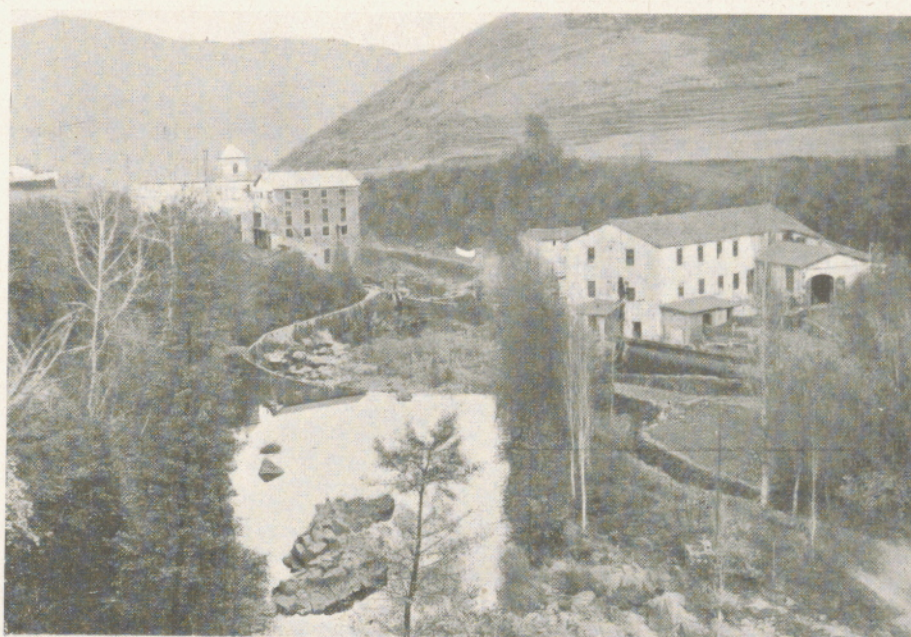
ànima catalana, vibrant i dolça, clara i somniosa... glòria divina de l'esplendorosa formosor del terror.

Aquesta és la bandera que ha abrandat el nostre cel, en el pas d'aquests dos apòstols de la nostra llibertat, que suara compartiren amb nosaltres un tros de material vida quotidiana.

Aquests dos apòstols de la integritat, del voler, de la cultura; encarnació de les virtuts racials nostres, ells, qui, per a més avalar els grans símbols, representen i duen en sí totes les dolors que el nostre poble sofreix: han patit en presons, en exili, en el record sofrent de les seves famílies, sacrificades per ells i com ells; en l'enyor de ço que estimen, en l'esdevenidor, per a ells, individualment insegur, en incertituds de tota mena, en la càrrega dels afiliats a les seves doctrines i obres, en les dolors dels qui els segueixen en el camí que excel·leix de patriotisme; en el menyspreu dels poderosos; en tot ço que en cors humans pugui tenir cabuda de dolor.

Aquesta bandera que ha espetegat, àvida de dalers i de llibertat santa; aquesta bandera, és ara la que els catalans d'Amèrica trametem en esperit als catalans de tot el món; així, forta i digna, simbòlica i no de cedes, aferrada a les consciències i voluntats, en íntima germanor sagrada, als catalans de Catalunya; aquesta, més vera, més bel·la, més gran, infinitament més gran; amb la seva estrella, guadora, d'incommovable voler. Aquesta senyera, que ha d'ésser feta un dia, que no sigui llunyà!, de realitat palpable, de victòria, en el sí de Catalunya redimida. Aquesta és la nostra bandera, catalans!

GRÀCIA B. DE LLORENS.

Comarca Olotina. — Fàbriques a les vores del Fluvià, entre Olot i Sant Joan les Fonts.

(Fotog. "Ressorgiment", per Bruguera.)

Notes marginals

DESERCIONS... QUE NO HO SÓN

“El Sol”, diari de Madrid, que en tot allò que toca a les coses de Catalunya adopta una actitud de benèvol·la comprensió, i que degut a aquesta qualitat té guanyades moltes simpaties a Catalunya, va anunciar suara la col·laboració de Víctor Català a les seves pàgines. La notícia, donada així de cop i volta, sense altres explicacions ni detalls que permetessin donar-se idea de fins on arribaria la col·laboració de l'eminent figura literària catalana, va provocar el comentari de mants periòdics de la nostra terra i algun, com el diari “La Publicitat” de Barcelona, va escriure una nota al volt dels escriptors qui deserten de l'àrea lingüística materna per a incorporar-se al moviment d'altres literatures. Ningú, però, no s'atreu a comentar el fet donant com a certa la desertió de Víctor Català. Era massa perillós l'afer. D'una banda el prestigi enorme de l'escriptor i l'admiració que tothom sent per la seva obra, i d'altra banda el no conèixer exactament en què consistiria la col·laboració que anunciava “El Sol”, feren deturar mants adjectius que pugnaven per sortir en tinta de l'estilogràfica.

En aquestes mateixes pàgines de RES-SORGIMENT, Núria Montseny, parlant d'aquest tema, sense donar-ho com a cert, es planyia sensiblement de la possibilitat que pogués ésser-ho, i deixava el comentari acerb per quan la realitat ens confirmés la dolorosa hipòtesi.

Hi hagué, però, qui impel·lit pels mateixos sentiments patriòtics somoguts, i sens dubte per haver interpretat erròniament la notícia i els comentaris o rumors que va provocar, donà com a certa la desertió de Víctor Català, i la de Josep Pla, del qual també hi ha hagut qui ha fet córrer que passava a conrear l'idioma de Castella.

Fins ací, però, tothom ha parlat en un to correcte, elegíac si es vol, però mai detonant ni molt menys ofensiu per a ningú; en un to mesurat, profundament adolorit, potser, però mai descordat, tal com acostumen fer totes aquelles persones educades i que tenen noció de la responsabilitat.

Per tal com algú podria aprofitar l'errònia informació del nostre col·lega per a blasmar, sota el punt de vista patriòtic, l'actitud de Víctor Català i de Josep Pla, i dir penjaments dels literats catalans en general, ara que hi ha qui els acusa d'ésser els responsables de l'actitud passiva dels polítics i capdavaners, direm el que fins ara hi ha de cert en aquest afer de les desercions.

No pretenem prendre la defensa dels dos eminents literats, ans ens mou un sentiment de justícia i el desig de posar en clar llur

situació i tractar d'esvair els dubtes i recels que puguin haver-se creat entorn d'aquest afer.

No havem trobat enlloc cap dada que ens privi de dir que la col·laboració de Víctor Català, el gloriós autor de *Solitud* (la millor novel·la de la nostra literatura), es redueix simplement a haver accedit a què “El Sol” de Madrid, publiqui de tant en tant algun seu treball literari, traduït a l'espanyol.

Cal diferenciar bé el que això vol dir. Víctor Català no escriu res directament per a “El Sol”, ni en castellà ni en català. “El Sol”, això sí, insereix algun seu treball però aquest ha estat escrit i publicat abans en català a Catalunya. Creiem que en això no hi ha res a dir. Guimerà és l'autor més traduït a l'espanyol i alguna de les seves produccions genials s'estrenà abans en castellà que en l'idioma nacional de Catalunya. No podem pas acusar Guimerà de desertor, ens sembla.

Heus ací, doncs, el cas de Víctor Català.

Pel que toca a Josep Pla, hi ha que en sortir aquest escriptor de “La Publicitat”, va córrer el rumor que marxaria a l'estranger i que d'allí estant escriuria cròniques per a “La Noche”. El cert és, però, que En Pla no s'ha mogut de Catalunya, que ha col·laborat fins ara al setmanari d'esquerra “L'Opinió”, de Barcelona, la secció del qual, “Resum de la setmanà”, anà a càrrec d'ell; que ha publicat recentment un llibre, *Cambé*, que ha desfermat un gros escàndol entre la gent d'esquerra, i que actualment hom parla de la seva conversió al catolicisme, possiblement amb miras a ocupar algun lloc en la redacció del futur diari “El Matí”, òrgan dels catòlics catalans, que començarà a sortir dintre aquest any.

Estem ben lluny, per consegüent, de poder considerar desertors del nostre idioma a Víctor Català i a Josep Pla, als quals amb justícia havem de continuar tenint-los com a fidels a l'esperit immortal de la nostra esclavitzada pàtria.

COSES DEL SERGENT IBÁÑEZ

Quan els senyors Macià i Gassol estigueren de retorn a Montevideo aleshores de llur expulsió de l'Argentina, mentre ací hom desbrossava el camí pel qual havien d'entrar novament, els il·lustres catalans gestionaren per la seva part la visació dels passaports que els atorgà el govern de l'Uruguai per haver caducat els que els féren les autoritats belgues.

Hom sap que ultra el Brasil, Paraguai, Mèxic i Cuba, els senyors Macià i Gassol obtingueren la visació dels seus passaports per part del govern xilè. Tothom va estra-

nyar-se, inclús els mateixos interessats, d'aquest gest del dictador Ibáñez, car fou ell personalment qui, consultat pel seu representant consular a Montevideo, va ordenar la visació.

La sorpresa, com deiem, fou general, car tothom esperava un refús categòric, degut més que a res al règim dictatorial que governa Xile, a les cordialíssimes relacions que manté amb les restants dictadures i al precedent que hi havia del pas precipitat d'En Massó i Llorens pel seu territori.

Fos com fos, però, el govern dictatorial xilè va visar els passaports dels senyors Macià i Gassol, mentre que el govern republicà i constitucional argentí, els foragitava del país grollerament, sense cap mena de consideració personal.

Era ben clar, però, que l'actitud del dictador xilè no recolzava pas en cap raó sentimental ni en cap principi de llibertat, ans li era una avinentesa propícia per a humiliar en forma tàcita però ben eloqüentment al govern argentí, no per altra cosa sinó pel fet d'ésser l'Argentina el país on s'acollien els desterrats i perseguits per la dictadura xilena.

Que el gest del sergent Ibáñez obeïa al desig de donar una bufetada a l'Argentina per l'acollida cordial i la protecció que ací troben els seus desterrats polítics, ho demostra en forma clara i terminant el fet de la detenció dels senyors Macià i Gassol en arribar a Los Andes, la primera població xilena de la frontera.

L'il·lustre Cap d'Estat Català i el seu secretari, malgrat tenir el passaports visats per a entrar i transitar lliurement per territori xilè, foren detinguts dos dies a Los Andes i se'ls obligà a dirigir-se directament a Valparaíso, on havien d'embarcar-se cap a l'Havana. El seu propòsit era de passar uns vuit dies a Santiago per tal de posar-se en contacte amb els catalans que els reclamaven, però el govern no els ho permeté. Tenien passatge tret per al vapor “Santa María”, que sortia de Valparaíso el dia primer d'agost, i allí se'ls obligà d'anar. La intervenció d'En Primo de Rivera prop del seu col·lega Ibáñez, havia tingut eficàcia. El sergent no s'atreu a ordenar l'expulsió dels senyors Macià i Gassol, però els impedí d'anar a la capital on els esperaven milers de catalans, i els privà de prendre part en actes públics, homenatges, etc.. Senzillament havien de limitar-se a anar al port d'on sortia el vaixell per al qual tenien passatge, i esperar la sortida del vapor.

Tanmateix el pas dels senyors Macià i Gassol per aquestes terres ha promogut intrigues diplomàtiques, trasbalsos, commocions populars i ha donat molta feina als governs d'aquests països i, sobretot, al d'En Primo de Rivera, qui, malgrat tot, no ha pogut impedir que els capdavaners del

moviment separatista de Catalunya estessin prop de sis mesos a l'Argentina i proclamessin lliurement el dret dels catalans a la independència política, posessin al descobert les vergonyes i les vileses de la dictadura espanyola, i passessin a Xile a prendre el vapor que els porta a Cuba per tal de prosseguir el seu apostolat i a reclutar voluntats i energies per a un nou moviment amb vistes a la llibertat de Catalunya, pesombre constant de l'Estat espanyol.

COMENTARI DE COMENTARIS

Llegim a "La Nova Catalunya", — la prestigiosa i popular revista que coneixen tots els separatistes catalans, tant d'Amèrica com de Catalunya — un comentari al voltant d'unes declaracions publicades a París per l'escriptor francès Francis Carco, segons les quals, parlant del seu viatge per terres de l'Estat espanyol, ha dit que Barcelona és una "ciutat molt diferent de la resta d'Espanya", però es meravella que, malgrat això, no hi hagi trobat o "vist separatistes catalans".

A rel d'aquestes declaracions, el comentarista de "La Nova Catalunya" tira algunes floretes punxants i acerbes, en forma d'ironia, a Josep Maria de Sagarra per la seva lamentable comesa en servir de cicerone a l'esmentat escriptor francès.

"Si En Josep Maria de Sagarra — diu — hagués mostrat a Carco la veritable ànima del nostre poble, avui el poeta i novel·lista francès sabria per què ho és de diferent Barcelona de tot el reste d'Espanya".

Estem en absolut d'acord amb "La Nova Catalunya" en allò que afecta a la responsabilitat d'En Sagarra per no haver fet obrir els ulls a l'escriptor francès. Ens sembla que una indicació, i àdhuc una confessió personal de part de l'autor d'*El foc de les ginebres*, feta a cau d'orella, no re-

portava cap mena de compromís ni riscava cap perill, i ens estalviàvem la vergonya d'haver de llegir una opinió que, per bé que no reflecteix exactament la realitat del moment patriòtic actual de Catalunya, posa en evidència la covardia i la feblesa ideològica de mants connacionals, qui, com Josep Maria de Sagarra, eren convençuts separatistes abans del cop d'Estella i ara estan acoquinats, amb el cap sota l'ala.

Hi ha, però, en el solt que comentem del nostre precat col·lega, i precisament en el paràgraf que havem transcrit abans, un error que creiem cosa avinent i patriòtica remeiar, per tal com en voler fer una afirmació de la nostra independència espiritual caiem sovint, sense adonar-nos-en, en una greu contradicció. Es tracta d'una reliscada que convé evitar. Avui és la degana de les nostres publicacions separatistes qui hi ha caigut, però abans d'ella hi han caigut i cauen sovint innumerables publicacions, diaris i revistes defensors de la independència de Catalunya.

En bona lògica separatista no podem mai considerar Barcelona ni Catalunya com a terres espanyoles. És evident. Per consegüent, si diem que Barcelona "és diferent de la resta d'Espanya", implícitament fem afirmació d'espanyolisme i, de retop, aquesta afirmació està en desacord amb la nostra teoria separatista i amb la realitat del fet nacional català.

En el cas que comentem hauria estat correcte dir en comptes de: "sabria per què ho és de diferent Barcelona de tot el reste d'Espanya", això, per exemple: *sabria per què Barcelona és diferent de les altres ciutats o pobles que integren l'Estat espanyol, o, millor encara: sabria per què Catalunya és diferent d'Espanya*.

Que un estranger no faci aquesta diferenciació és cosa, si no acceptable, comprensible. El fet de la nostra subjecció a Espanya els dona, fins a cert punt, dret a enclore'ns dins la denominació d'espanyols

que inconscientment ens atorguen. Nosaltres, en canvi, els que tenim consciència de la nostra nacionalitat específica i maldem per a rompre e's lligams de l'opressió que ens priven de presentar-nos davant del món com a catalans autèntics i res més que catalans, havem de tenir especial cura en no caure en cap contradicció. Els separatistes amb respecte d'Espanya n'havem de parlar salvant les mateixes distàncies de quan parlem de França, Xina i Honolulu.

Els catalans som súbdits d'Espanya, però no som espanyols, de la mateixa manera que podem ésser súbdits anglesos demà que la Gran Bretanya s'apoderés de Catalunya; de la mateixa manera que fórem xinesos si per un pacte diplomàtic o per la força de les armes passàvem a poder de la Xina. Això darrer no ho diem per als companys de "La Nova Catalunya", car ells ho saben tan bé com nosaltres, sinó simplement per tal de reforçar la nostra tesi amb mires a la generalitat dels que ens puguin llegir.

P. DE REIG.

R e g i s t r e

Ara passa l'estona de l'"Angelus",
breu estona exultant d'infinit.

Jo, reclosa, malalta, esguardava
una tarja de cel des del llit.

Una tarja de cel, tota blava,
tot amunt ma finestra; llavors,
guaito l'alta paret, que és guarnida
d'una línia de testos i flors.

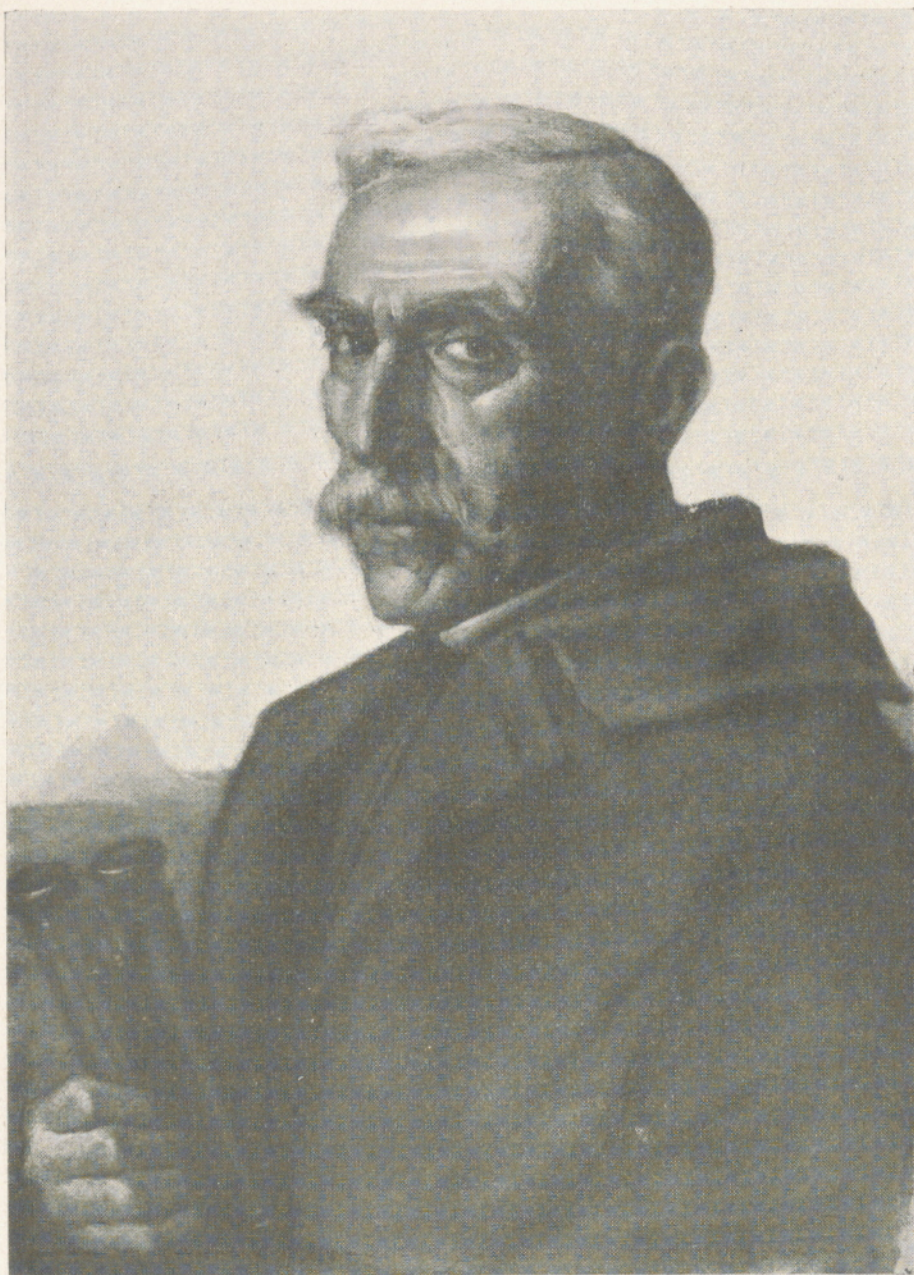
D'aquest sol tros de cel soc contenta;
meravella joïós els meus ulls;
les plantetes en sol i en llurs ombres,
s'estremeixen al vent; són els fulls
d'unes notes que el cor desvetllaven
i que hi resten al fons sense dir...
Belves lleus d'enyorança, de d'es
de delçor, que fugiren de mi!...

G. B. LL.

Un aspecte i presidència de l'àpat amb què els catalans de Mendoza acomiadaren els il·lustres patricis Macià i Gassol, en el Centre Català.

(Fotogs. "Ressorgiment", per Blay)

Els trets psicològics que l'artista Subirats fa ressaltar en aquest magnífic retrat del venerable **Francesc Macià**, ens parlen de lluita, de voluntat i sacrifici. Hem dit que és un retrat magnífic. Potser escauria més adjectivar-lo de genial.

“Andorranisme” i Front únic

No hi ha pas dubte que aquell que té la mania o el costum de dir coses per mitjà de la ploma per tal que siguin publicades, ho fa amb la més bona intenció del món. De vegades, però sense que en tingui esment el mateix interfeete, el bon propòsit resulta fallit. La ploma s'esmussa i allavors surt un garbuix d'idees i de bones intencions, que no hi ha manera de treure'n l'entrellat. Així, per exemple, algunes veus que ens vénen del Nou Món — tot i l'estima en que tenim els germans d'enllà els mars — vénen de l'Altre Món en forma misteriosa d'oracle.

Ara mateix acabem de llegir un article en aquestes mateixes planes. — No terim pas la culpa nosaltres si els correus arriben tan tard a Europa; les idees potser matenegen més. — Aquest article, que va signat J. B. A., ens parla al començament de l'*andorranisme* que senten molts catalans — és a dir, com si diguéssim dels que no gosaven a deixar les faldilles de la seva mare — i acaba fent una erida pel front únic.

Veus ací les seves autèntiques paraules: “Els directores dels diferents sectors del ‘catalanisme’ s'haurien de posar secretament d'acord i, com els varis generals

“ d'un exèrcit, anar a la una, la qual cosa
“ no vol pas dir que aquesta cooperació dels
“ varis sectors hagi d'ésser evident a l'
“ enemic, ni tan sols als nostres soldats.
“ Macià, Cambó, Rovira i Virgili, en el vos
“ tre cor tots volem el mateix — la lliber-
“ tat i la grandesa de Catalunya — com
“ els soldats que vos segueixen. No ha arri-
“ bat l'hora de formar el front únic? A
“ vosaltres, cabdills, vos toca fer-ho”.

Pecaríem d'ingrats si no reconeixéssim el fons de bona intenció que hi ha en les paraules transcrites. La veu del company articulista és, al cap i a la fi, un eco del que pensen una munió de gent senzilla que donen molt poca importància a confrontar els seus propis judicis amb la realitat. Al no fer-se aquesta confrontació, la veritat històrica en queda perjudicada i tot el que es diu, no serveix més que per a desorientar l'opinió dels demés.

* * *

No és un secret per a ningú — a no ser que hom sigui un malalt crònic d'amnèsia — que tant En Cambó com En Rovira-Virgili, pertanyen a dos partits polítics de tendència evolucionista o reformista i que sempre s'han complagut a combatre el corrent separatista.

Hi hagué un temps que la burgesia catalanista aplegada sota la bandera i el comandament d'En Cambó, sentí vel·litats revolucionàries. Igual que la burgesia francesa que realitzà la Revolució junt amb la massa popular, la burgesia catalana del període 1917, tenia al seu costat tota la massa obrera i camperola. Els vents que bufaven dels camps de batalla, ajudaven a què es formés una consciència política i s'endegués per viarany pràctics tot un moviment per la llibertat. La gesta de la petita Bèlgica — tan barroerament comentada per En Cambó — era encara fresca a la memòria de tots. La seva resistència heroica contra un enemic cent vegades més potent i nombrós, mancada de tot ajut per a defensa de la línia del Mossa, plena de sang dels seus soldats i de la seva població civil, defensant la seva terra pam a pam, era un acte de virilitat i d'espiritualitat sublim. El desvetllament, després, de les petites nacionalitats, la podrimeria i el desballestament de l'Estat espanyol, eren motius per a encendre el cor dels catalans tots, amb una guspira d'esperança ben fundada. El front únic, allavors, era un fet. Més conscient i més uniforme que el de Solidaritat. Amb una finalitat més determinada. Fort de l'exemple d'altres petits pobles. Comptant fins amb la impunitat. El sindicalisme català i una part de les tropes de Barcelona ajudaven el moviment.

Si En Cambó hagués estat un home de temperament, si hagués volgut la llibertat i la grandesa de la nostra terra, li hauria estat difícil de seguir els consells d'En Ma-

cià encaminats a apoderar-se del Govern Provisional? Ja vàrem veure més endavant com tota la seva gesta va consistir en prendre el ràpid de Madrid per a blincar l'espina davant Alfons de Borbon, mentre recullia de terra una cartera de ministre.

Després de les seves reincidències com a ministre d'Espanya, fracassada la seva política de l'Espanya gran, retirat de la política activa, convertit en un gran capità d'indústria, ve el seu silenci, un silenci de complicitat amb les malifetes de la dictadura a Catalunya.

L'actitud d'En Cambó durant aquest cinc anys de dictadura, és la cosa més tenebrosament cínica que s'hagi conegut. Els atacs continus de la dictadura, no li arriben ni a l'epidermis. Quan trenca aquest mutisme còmplice, és per a ensorrar-se encara més en el fang de la indignitat. Com a ecol·lari de tota una silenciosa actuació que passarà a la història amb un senyal infamant, en la darrera carta a En Primo — no podem garantir si quan aquests comentaris vegin la llum n'haurà publicat alguna altra — en un dels paràgrafs diu: “sabiendo como usted sabe que yo siempre he combatido el separatismo en sus dos diversas manifestaciones contrarias sólo en apariencia, pero coincidentes en espíritu y finalidad...”

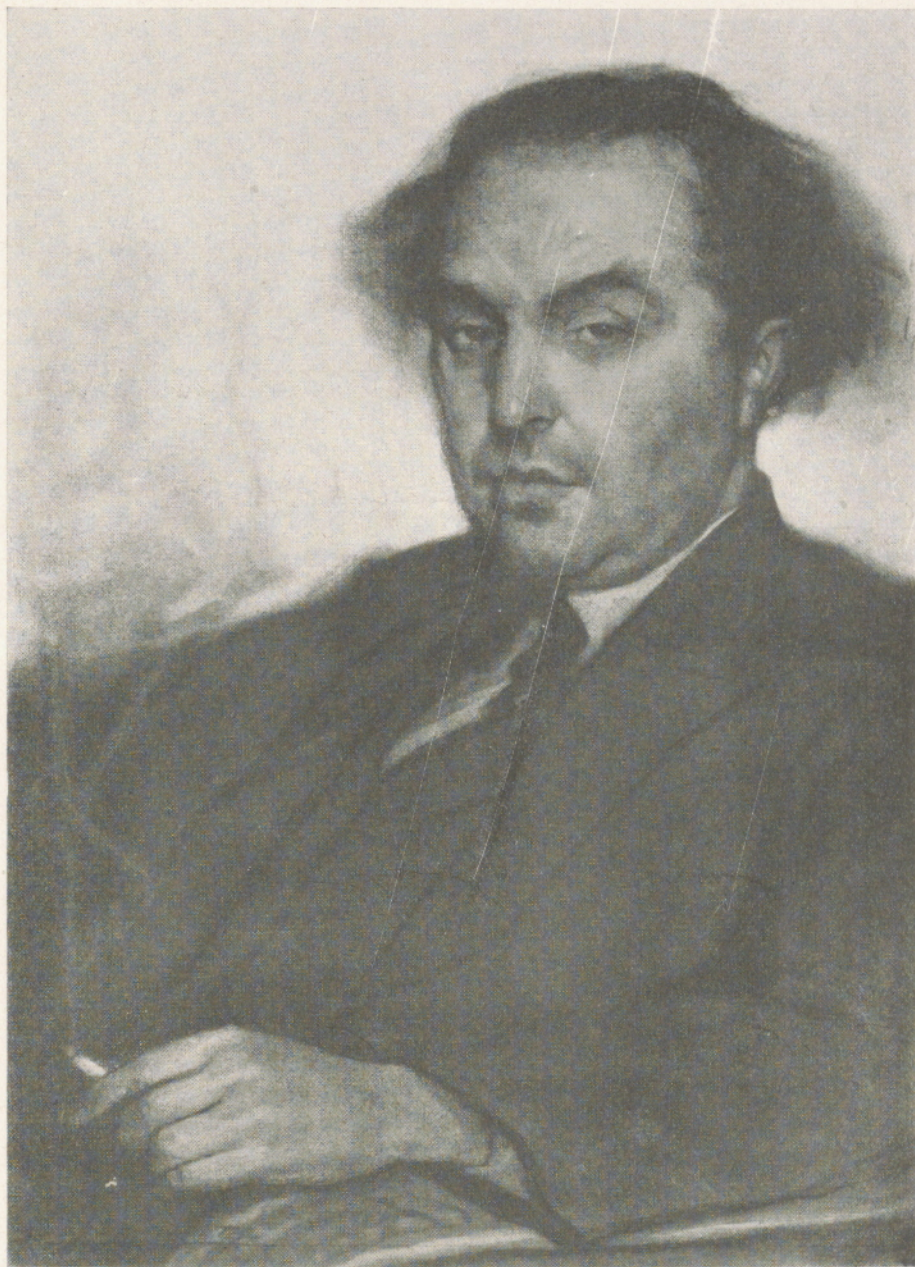
El Cambó 1928 ja veiem que no és més que una reproducció del Cambó 1923 ajudant En Primo en el seu Cop d'Estat, que resulta caleat del Cambó 1917-18 acceptant carteres de ministre després de traïr el poble i demostrar en lloc d'un esperit de convivència nacional, un esperit de classe que el va fer passejar amb la carrabina del sometent pel carrer.

Resulta, doncs, comprovat, que En Cambó, segons confessió pròpia, és un enemic del separatisme, i per la seva actuació un enemic de la classe treballadora. Propugnant el separatisme per l'assoliment d'un règim de llibertat i d'humanitat, resulta evident la impossibilitat que sigui factible una entesa amb qui es declara, per endavant, el nostre enemic.

* * *

Resta En Rovira-Virgili. Si l'amie J. B. A., de Pittsburgh, hagués proposat, per exemple, que ens coaliguéssim amb En Rovira-Virgili per a fundar un periòdic, un setmanari d'infants o una editorial, trobaríem que el company artieulista ha tingut una idea genial. És gairebé segur que els diners no mancarien i que el periòdic o periòdics i l'empresa editorial, tindrien un servei tècnic ben assegurat i intel·ligent.

En aquests darrers temps no he regatejat pas les meves censures a l'actuació d'En Rovira-Virgili. No vui pas deixar dins del sac, els elogis pels mèrits que li reconec. Aquest, però, lluny d'ésser de caràcter polític, no depassen el terreny literari. Home

Per damunt de tot, **Ventura Gassol** és poeta. **Ramón Subirats**, retratista d'ànimes, també ho ha entès així, en aquest retrat bellíssim, d'una semblança física admirable i d'alta valor artística.

estudiós, coneixent a fons els problemes nacionalistes de l'univers i els problemes internacionals que de vegades tergiversa, naturalment, per tal de conservar la tonalitat que li exigeix la petita burgesia liberal i catòlica; historiador que excel·leix en obres d'una importància bibliogràfica enorme, periodista brillant, conferenciant ben documentat. Totes aquestes qualitats intel·lectuals remarcables, al servei, però, d'una política tan contemporitzadora i reformista, com ho pugui ésser la d'En Cambó.

Després de la primera època de verbalisme heroic, del qual era un dels primers puntals En Rovira-Virgili, ha vingut la renúncia i la reculada sense glòria. En les

planes de “La Publicitat” i suara en les de “La Nau” hom ha pogut llegir tot un enfilall de coses contràries a tota tendència revolucionària. En Rovira-Virgili, ell que ens ha ensenyat a estimar i conèixer les lluites heroïques i virils de les petites nacionalitats europees, En Rovira-Virgili en aquests darrers temps és qui ha dit més penjaments del republicanisme irlandès i del seu líder De Valera.

En el fons, Cambó-Rovira i Virgili, malgrat la seva animadversió personal, en qüestions de procediment, no es diferencien gots. Tots dos voldrien la solució harmoniosa del problema català, sense violències, sense trasbalsos, Jo crec que no hi ha ningú que

no ho vengués així. El cas és que en la forma que ja fa anys que tracten els espanyols la nostra terra i a tots els catalans, ja no cal pensar-hi més en les solucions de concòrdia i s'imposa com a obligació ineludible, el respondre amb les mateixes eines que empra l'enemic.

En Rovira-Virgili es dona compte ben sovint de la falsa posició en què es troba situat i tracta d'anar endegant les coses de forma a semblar recels entorn l'actuació dels seus contraris.

Prenent pretext d'unes recents declaracions del senyor Macià a Buenos Aires, sobre la possibilitat que Catalunya entrés en una Confederació ibèrica d'Estats lliures, una vegada conquistada la llibertat, en un dels seus diàlegs de "La Nau", tracta de demostrar les suposades contradiccions ideològiques del senyor Macià i acaba dient que tots dos van a una mateixa finalitat.

Es sabut de tothom que En Rovira-Virgili com a deixeble predilecte de Pi i Margall, aquest gran català, és federalista. Nosaltres també lluitem per l'assoliment d'una República Catalana laica, democràtica i federativa. El que no sabem veure per enlloc és, d'una part, aquesta contradicció que assenyala i d'altra que En Rovira-Virgili sigui conseqüent en la defensa de l'idealisme pimarçallista. La nostra idea de llibertat és consubstancial de la idea federalista perquè creiem que la llibertat no consisteix en l'isolament, ans bé, en la germanor entre Estats. Som separatistes avui perquè volem separar la nostra terra d'un Estat de condició inferior que en compte de la civilització ens porta la barbàrie. Serà possible demà el pacte federatiu amb terres ibèriques? Depèn del règim que aquestes hagin escollit. L'essencial, ara, és fixar una actuació en vistes a obtenir una llibertat política. Tots els indicis són que aquesta no pot venir si no és per mitjà de l'enderrocament de la Monarquia espanyola. És que està disposat En Rovira i Virgili a donar el seu ajut a tot moviment revolucionari que tingui aquesta finalitat primordial? Ja que, segons diu, uns i altres anem a la mateixa fita, bé hauria d'ésser així. Tanmateix, però, la realitat ens demostra tot el contrari. En Rovira i Virgili no negarem que vulgui la llibertat de la nostra terra, però refusa els procediments expeditius que poden apropar el moment d'assolir-la.

En més d'una ocasió En Macià ha demostrat la seva bona disposició per tal que fos una realitat aquest front únic de què tant es parla. El mateix Massó-Llorens podria respondre i podria precisar si potser ell mateix no ha estat un dels requerits per a formar part d'un Comitè de front únic. Quan veritablement existeix una voluntat suprema de lluita i de combat, es

supediten totes les qüestions de persones als interessos sagrats de la causa. L'exili o la presó fa basarda a la gent ponderada i qualificada per als fronts únics. Aquesta és la veritable causa que ha impedit fins ara la constitució de cap front únic i no pas un pretingut personalisme Macià.

No fa gaire que un nucli d'exiliats resident a París va tenir la idea de remoure la qüestió front únic. El cap d'Estat Català no s'oposà pas a que la idea tirés endavant i no els negà pas el seu concurs.

Vegi's el que deia un dels paràgrafs i que transcrivim per a documentar la gent que no ho està per tal que no es deixin entabanar o no facin comentaris balders:

"Jo crec, com vosaltres, que la gran majoria de catalans si podessin o gosessin, manifestarien el mateix desig vostre. La llibertat de Catalunya és patrimoni de tots i fóra verament cosa més fàcil el dia que els esforços per conquerir-la fossin obra de tots els estaments i de tots els partits polítics de Catalunya. És un deute de tots i certament ineludible.

"És per aquesta raó que Estat Català en més d'una ocasió havia ja proposat aquest front únic i havia treballat per arribar-hi, no reeixint en el seu propòsit.

"Tan de bo avui la vostra crida no resulti tan estèril com les nostres. És per

"això que per la nostra part, cuitem a donar-vos la nostra adhesió.

"Nosaltres, doncs, entrariem a aquest front únic, en el sentit ja dit, ço és: col·laborant en les coses que ens són comuns a uns i altres dels que l'integrem:

- a) essent separatistes;
- b) acceptant la violència, si cal, per assolir la nostra separació;
- c) proclamant que el moment actual de Catalunya no sols és propici a la nostra revolució, sinó que cada dia es fa més urgent."

Hem de fer, doncs, un front únic amb En Cambó que proclama que és enemic del separatisme i que vol una solució harmònica dintre l'Estat i la Monarquia espanyola? O amb En Rovira-Virgili el qual, malgrat les seves idees pimarçallianes, denigra tothora tota tendència que no sigui evolucionista?

Si féssim un casament semblant seria obvi que hem llengat per la borda, tota la nostra substància ideològica.

Allavors com i amb qui s'ha de fer aquest front únic?

Permeteu-me que dongui la paraula a En Massó-Llorens.

RAMON FABREGAT.

Anvers, 20 de juny, 1928.

Dia del Presoner Català^(*)

Català, germà:

Enyorança punyent del nostre cor és la memòria d'aquella Catalunya florent que Prat de la Riba orientà; aquella Catalunya qui en gaudir d'una petita autonomia administrativa, dintre la submissió a l'Estat espanyol avençà tant, en tots els ordres, culturals i administratius, que era joia i meravella de tots els qui ens compregueren. Recordeu tot el que la desapareguda "Mancomunitat" va dur a terme, d'escoles, centres d'alta cultura i serveis públics. En mig d'aquest avenç que anava preparant la gloriosa pàtria nostra de l'esdevenidor, l'Estat espanyol tingué les seves crisis, les seves causes internes, per a fer caure l'ordre de coses que tenia existent. Hom digué que

(*) No caldria pas dir com ens sentim adherits i compenetrats en absolut amb l'esperit i la finalitat del "Dia del Presoner Català". Les nostres pàgines avui, com sempre, estan a disposició de tan generosa i humana, ensems que patriòtica, iniciativa. RESSORGIMENT està autoritzat per a rebre els donatius que hom li vulgui trameure amb destinació al "Dia del Presoner Català". En el número propinent publicarem la llista de les aportacions rebudes. — Nota de la Direcció.

el seu sobirà havia molt delinquit en afers militars, i els seus súbdits volien demanar-li explicacions... Llavors, ell i els seus amics, degueren determinar el Cop d'Estat que el dia 13 de setembre, dolorosament lamentable, ens sorprengué. Van creure així, també, donar un cop mortal a l'avenç de Catalunya, perquè ells no poden veure res que avenci al seu voltant.

D'ençà de llavors, hem anat veient com queia la nostra pàtria, de nou, en un esclavatge més afrontós que mai; hem hagut de veure-ho tot trepitjat: drets, lleis, llibertats, costums, institucions, bandera, idioma. I hem hagut de contemplar com omplien els presidis d'Espanya i les presons que aquest Estat té a Catalunya, aquells germans més coratjosos, qui de paraula s'havien rebel·lat contra tanta de tirania i opressió.

Aquestes consideracions estan en nosaltres, tots els dies de la nostra vida, com punyent espina dels nostres cors, perquè és essència del nostre sentir i acceleren, constants, el nostre dolor, en viva emoció continuada. Bé ho sabeu vós, germà, que també us ennuvola el cor aquesta planyença tan íntima.

En mig del record seguit del dolor, un dia, per damunt dels altres dies, és l'assenyalat per a rememorar les penes dels nos-

tres germans, castigats pel sol fet d'haver volgut ésser molt patriotes. I aquest dia, és el 13 de setembre, instituït ací a l'Argentina, fa dos anys, amb el nom de "Dia del Presoner Català".

Enguany, l'Associació Catalana de Beneficència, iniciadora d'aquesta diada, s'ha dirigit a les senyores i senyoretes que ens hem recentment constituït en Comitè, dependent de dita Associació, per a alleujar els mals dels exiliats catalans i llurs famílies; i ha volgut encomanar-nos, també, amb delicada bondat, els piadosos afers que ens lliguen a tots amb santa voluntat, a aquesta diada, als tristos germans dedicada.

En demanar-vos, doncs, compatrioci, el vostre ajut pecuniari per als pobres presos i les seves famílies, sabem molt bé que no trucarem debades a la vostra porta.

I en respondre'ns vós, amb l'òbol vostre; nosaltres, íntimament agraïdes per ells, volem devotament oferir a la contemplació del vostre cor, els somriures i les llàgrimes de les mares i dels infants; dels pares vells i de les bones germanetes; de tot el que integra les llars dels pobres presoners catalans, castigats per haver estimat amb tanta d'excel·lència el valer de la nostra pàtria. Vós en restareu pagat, ho sabem, d'aquesta visió d'immensa tendresa!

Per a ells, ompliu, compatrioci germà, el butlletí que acompanyem.

Comissió Executiva:

Gràcia B. de Llorens, presidenta; Assumpció P. de Gol, vice-presidenta; Maria Ros de Martínez, tesorera; Maria Lluïsa B. de Nadal, secretària; Mercè d'Oliva, Concepció Ferràn i Catarina Planas, vocals.

Catalunya artística. - Paisatge, prop de Ribes.
Fotog. "Ressorgiment" per Bruguera.

A guisa de crítica

V. Martínez Cuitiño, que és, d'entre els autors actuals, el qui més ha laborat per implantar el teatre d'avanguardia a l'Argentina, ha fet estrenar, per la companyia De Rosas-Franco, que ocupa l'escenari de la Comèdia, de Buenos Aires, una obra força original i aguda, titulada "El Espectador, o la Cuarta Realidad". El títol és prou per endevinar la tendència de l'obra.

Es clar que tothom no pot estar d'acord amb l'autor. Ja s'ha dit que qui segueix les petjades de Pirandello ha d'ésser un home molt experimentat en el teatre. Ha d'estar en possessió d'un sentit ben penetrat amb la seva obra. No ha de negligir cap dels mil recursos que ofereix la tècnica.

Martínez Cuitiño ha bastit la seva obra a la manera pirandelliana. Té, és cert, espurnes més o menys roents, però tota la seva trajectòria és coneguda, ja.

Els seus personatges, que parlen de coses si fa no fa transcendents, en alguns moments fan recordar massa allò que ja és conegut. No hi ha l'originalitat estricta que dona a tota obra, que realment posseeix qualitats excepcionals, aquell to sense enfarfec.

Són tres actes l'acció dels quals passa en un restaurant, després que els artistes d'una companyia de varietats ha acabat el seu treball.

En aixecar-se el teló, dos mossos amb cara de son, un galleg i casat, amb fills; l'altre argentí, però solter, mentre agencen la taula on han d'asseure's els artistes, filosofen cada un a la seva manera. Parlen de les vel·leïtats del món, de la vida; el galleg dels fills que el tenen mig boig, de tant demanar-li ja; i d'allò que està ben fet i mal fet, però que s'ha d'acceptar sols per l'interès que ens porta.

Com que els dos mossos no poden ésser de cap manera els protagonistes de l'obra, és just que apareguin a l'escena altres personatges. Entra un "botones" i diu quatre o cinc coses més o menys interessants, que tenen la pretensió d'ésser agudes, però no tenen sinó la missió de preparar l'entrada d'altres personatges.

Se'n va el "botones" i entra el músic que ha d'amenitzar la reunió dels plagues de mitja nit. Com tots els músics de cafè, el bon home, a més a més de vell, té el tarannà de la música clàssica, que és, a fi de comptes, una cosa tan lícita com qualsevol altra.

Es clar que aquesta gosadia omple de vituperis la boqueta gairebé angelical de Alma. Però el *amacenero*, que és un home

que veu lluny, li diu que no en faci cas, que ho deixi córrer...

Tot això, si fa no fa, passa en el primer acte. En el segon ens trobem que la gent que ha fet honor a l'àpat ja ha arribat als brindis. Les libacions, val a dir-ho, han estat o donen a comprendre que han estat copioses.

Aleshores li demanen a Alma que els digui les seves impressions de la festa. El Espectador, des del seu reservat i amb veu potent, crida: Que no parli, si no ha de dir el que sent!

Tímidament, Alma fa un petit discurs, de dona afalagada.

El Espectador somriu a tot això...

El xicot que parla en *lunfardo* també es sent temptat per l'oratória. Val a dir que representa l'ànima del tango.

Per això li permeten que faci el seu discurs. I canta un himne a la cançó del raval acompanyat per una musiqueta que es fa lleviscosa, pel seu deix de cosa ja a bastament coneguda.

Però en acabat de les estrofes del tango sentimental arriba *Rosarito* acompanyada del seu marit. Ve feta una fúria contra d'Alma. Dues companyes de treball li han dit que ella és la qui ha fet xiular a la primera *vedette*. Això és fals. Ella és incapaç de semblant acció.

Com es pot suposar, hi ha un avalot dels mil diables. Alma, amb les seves delicades mans de nina, aleshores agafa el ram i el rebat contra terra.

Rosarito mig el confon amb una pilota de futbol, perquè li dona un xut i el fa rodolar per l'escenari...

I no acaba aquí la cosa: ja que la protegida de l'*amacenero* ha estat capaç de fer-li aquest mal paper, renuncia al seu contracte. L'empresari no vol passar-hi per això, que abans de tot són els interessos que posa en perill el seu determini.

El Espectador, mentrestant, riu i demana més xampany...

El tercer acte els troba a tots intrigats per l'actitud d'aquest home estrany que, vulgues no vulgues, es fica en allò que diuen. Fins arriben a ordenar al *chef* que el tregui, que ells no necessiten cap mentor per als seus actes.

Com que a la reunió hi ha, podríem dir, la fauna primordial que fa i desfà en els afers del teatre, no a tots els sembla bé que el facin anar a El Espectador, que sempre pot aportar alguna llum la conversa d'aquesta mena d'home.

Els mossos, naturalment, fan conversa

amb el músic, i parlen i parlen com si el seu comès fos primordial en l'obra.

Però, tot seguit els mossos han arribat a la conclusió que ells, allò que han de fer, és servir la taula i esperar que els clients tinguin la mà ampla...

En això apareix una noia que sembla artista (C. Rossi) que parla el "lunfardo" (tmb molta desimboltura. Entra un xicot, alt i prim, que ve a ésser el company de la noia. També parla la llengua "lunfarda".

*

De seguida, perquè representa que és mitja nit passada, entren els comensals que, diuen, van a menjar en desagravi a la "vedette" de la companyia que ha estat xiulada en el precís moment que treballava amb més delit.

Aquesta artista anomenada Alma (Eva Franco) és protegida per l'empresari, un "almacencro" espanyol que li ha donat per ésser home de teatre, perquè l'atreu la figura de Alma i qui sap què.

*

Alma és un esperit frèvol com les fulles que s'enduen el vent. És una animeta que glateix per les coses ideals. En veure que per ella s'ha reunit aquell estol de gent que té els seus mateixos sentiments, sense voler-ho, sanglota de contenta que se sent... Però, de seguida, s'encara amb l'almacencro i li diu que sols ell és el culpable de què l'hagin xiulada.

L'empresari, que és l'home que paga, és clar que podria rebel·lar-se i acomiadar l'artista; però com que li té els ulls posats Tant és així que, en comptes de donar proves d'energia, d'home coratjós, es desfà com un terròs de sucre quan se'l posa dins d'un got d'aigua bullent.

*

Quan ja estan a punt d'asseure's al volt de la taula, de sobte apareix El Espectador, amb capa i barret de copalta, tot cerimoniós (E. de Rosas). Se'n va de dret a un reservat que l'autor li té preparat en un lloc estratègic, pei tal que pugui respondre a allò que enraonen els del tiberi.

Com que l'escena és disposada així, a El Espectador li és ben fàcil de seguir el fil de la conversa de la gent de la taula.

En això entra el "botones" amb un ram de flors i una carta. És per a Alma. Aquesta dona la carta a un dels comensals que segons han dit és poeta, per tal que la llegeixi. Llegeix: és de *Rosario*, la segona vedette de la companyia, per a molts, la rival de l'obsequiada.

Alma, que s'ha interessat més que ningú perquè romanguí amb ells, li prega que deixi el reservat i que se'ls reuneixi...

Aleshores, El Espectador accepta la invitació amb molt de gust perquè Alma ho ha volgut; i surt del seu reservat i comen-

ça a descarregar-se el feix de teories que porta embolicades dintre el cervell.

*

A la reunió hi ha un actor que no pot empassar-se que un ximple espectador sigui capaç de jutjar allò que sols és propi en la gent de la faràndula. Però, després de molt discutir, arriben a la conclusió que, fins a cert punt, tant l'un com l'altre no van del tot errats...

Quan El Espectador nota que ja comença a tenir-los mig catequizats, fa com si li vingués un treball; i ho fa tan bé, que tots els circumdants creuen en un síncope cardíac... I no és tal cosa, que l'home s'aixeca amb un somris als llavis, mentre dura encara l'esglai.

*

En fi, quan gairebé està a punt de baixar el teló, El Espectador explica que cosa és allò de la *Cuarta Realidad*. Segons ell, consisteix en la impressió que rep l'espectador de qualsevol obra teatral quan la seva sensibilitat està capacitada per gustar-la.

Com que ell hores abans ha sentit cantar a Alma i no li ha agradat el seu treball, per això és que l'ha xiu'ada...

Així que el bon home es descobreix que és la causa que tots els presents hagin estat de tiberi per la seva culpa, que ve a demostrar el veritable pensament de l'autor...

I és que El Espectador pateix de bogeria quieta. Representa ésser un fill de casa bona que, un moment que el deixen sol,

l'aprofita per a escapar-se i anar allà on li ve bé... Tot plegat, val a dir-ho, és força original, però té l'inconvenient d'ésser un xic massa fosc.

*

Les valors de l'obra són varies. Segons com un hom vulgui copsar-la, hi endevina la pruija d'un home inquiet que es capté per arribar per nous viarans a la renovació del seu patrimoni teatral. Martínez Cuitiño, al nostre entendre, però, segueix massa d'aprop a Pirandello. Està bé, com havem dit més endavant, que se segueixia les noves normes, dintre de l'avanguardisme. Però d'això a disposar l'escena talment com en e's *Sei Personaggi*, com ha fet Martínez Cuitiño en la seva obra, hi va un bon tros...

Si se'ns ho permet, recordarem l'obra primicera d'A. Cunill-Cabanelles. (*Comedia sin título*). El seu desenrotllament té els caires inconfundibles pirandellians. En canvi, el seu esperit és novíssim, sense transcendentalismes, amb una mica de dolor i indulgència; i amb rajolins d'ironia tan fina com la millor seda del món.

Tot això és, a fi de comptes, allò que manca a l'obra de Martínez Cuitiño. I és sabut que si un autor teatral negligeix de donar a les seves concepcions les qualitats que són indispensables per a encaixar una manifestació d'art pura, per mitjà de recursos planers i entenedors, s'apropa a la imitació servil i cau, sense voler-ho, en el terreny del plagí.

J. GRAU-ELIES.

L'ambaixada cap a Cuba

Després de set mesos d'estada en aquestes terres del Plata, el Cap d'Estat Català i el seu secretari sortiren de Mendoza el dia 23 del proppassat juliol en direcció a Xile. En arribar a Los Andes i malgrat portar els passaports degudament visats pel cònsol xilè a Montevideo, els senyors Macià i Gassol foren detinguts per la policia del dictador Ibáñez, la qual tenia ordres de retornar-los a l'Argentina.

Gràcies a les gestions fetes pels catalans de Santiago i a l'interès que es prengué en l'afer un xilè influent en la política del seu país, qui es trobava circumstancialment prop dels senyors Macià i Gassol en el moment d'ésser-los-hi notificada l'ordre de detenció i s'indignà davant la brutalitat del fet, els nostres il·lustres amics pogueren prosseguir viatge cap a Valparaíso, lloc on havien d'embarcar amb el vapor "Santa Maria" per al qual tenien presos els passatges. El govern, però, els prohibí d'anar a Santiago, on els esperaven per a hemenatjar-los els catalans allí residents, i d'acceptar cap mena de demostra-

ció de simpatia, ni de concórrer o organitzar actes públics de cap mena.

Durant els dies que hagueren de sojornar a Valparaíso la policia feu sentinella prop d'ells i no els deixà de petja. La dictadura xilena que en visar els passaports dels il·lustres exiliats catalans, quan l'Argentina els negava l'entrada, volgué donar una bufetada a aquest país per venjar-se de l'hospitalitat i protecció que ací troben els deportats i perseguits xilens, s'ha mostrat suau tal com és, i ha desconegut el compromís oficial que contragué anteriorment. El seu gest, despòtic, renyit amb la justícia i els drets de l'home, és propi del règim dictatorial nefast que allí impera i no ens ha d'estranyar majorment. L'estrany fóra que els haguessin permès l'entrada lliurement.

El dia primer d'aquest mes els senyors Macià i Gassol embarcaren en el vaixell ja esmentat rumb a l'Havana, on arribaran del 18 al 20.

No cal dir com els acompanya el nostre record i els nostres anhels d'alliberament patri.

L'actuació del "Barcelona"

Escrivim aquestes ratlles després dels dos partits jugats pel *Barcelona*. No som entesos en futbol. Diem això per tal que hom no vegi en el que anem a dir una impressió subjectiva de l'actuació de l'equip català contra el combinat argentí, ans un lleuger comentari al vol d'opinions emeses per la premsa i pels afeccionats, la paraula dels quals havem escoltat.

El primer partit va tenir un resultat de 3 a 1 a favor dels argentins. El segon va quedar empatat, sense marcador. No obstant, ni un resultat ni altre va correspondre a la lògica. En el primer, els catalans van dominar completament tota la primera part i durant els 25 minuts primers de la segona. En bona lògica el triomf havia d'ésser d'ells. Tanmateix el marcador ens diu que no fou així. L'endemà, en el segon partit, les coses van variar d'aspecte. El domini va correspondre als argentins tant de temps com el dia abans als catalans. El marcador, però, no es va pas haver d'emprar. Zero a zero fou el resultat. Els que hi entenen ja diuen que en futbol no hi ha lògica.

En conjunt el *Barcelona* ha causat una impressió excel·lent. Hom remarca la tècnica del joc, la seguretat i la precisió, així com la serenitat amb què actuen els jugadors. L'espectació que hi havia per veure'l jugar no ha pas quedat defraudada, ans el contrari. El públic argentí té motius per a ésser escèptic davant la visita d'equips europeus, particularment ibèrics, i el record dels "basecs", del *Real* de Madrid, del *Deportivo Español* i últimament del *Celta*, de Vigo, no era gaire bon avari quan a la potencialitat del *Barcelona*, per més campionats que pugués ostentar. És clar que la fama que té de vencedor de l'*Sparta* i d'innombrables equips anglesos pesava un xic en el concepte general, però el que impressionà més en el públic argentí fou la derrota inversemblant que va in-

fligir al seu conjunt olímpic que tan bell paper va fer després a Amsterdam.

Els que coneixen el *Barcelona* diuen que en els dos primers partits no ha pas actuat en la forma que li és característica, opinió que també comparteixen els jugadors i delegats catalans. Atribueixen això a causes diverses: l'actuació feixuga en el campionat, el viatge, la diferència de pilota i dels camps, etc., la qual cosa vol dir, i així ells ho manifesten, que en els partits restants milloraran notablement.

Sigui com sigui, però, i això tothom ho reconeix, l'equip català és dels millors que han visitat aquest país. Hi ha hagut diari que ha dit: "per fin hemos visto jugar football en la Argentina". En general, malgrat tot, el públic i la premsa conceptuen que el *Barcelona* no és pas superior a alguns equips argentins, i consideren que davant d'un seleccionat com els que se li han oposat, si no impossible, no té gaires probabilitats de triomfar.

Pel que diuen uns i altres deduïm que el joc del *Barcelona* és més acadèmic, més científic, però l'argentí és més àgil, més impetuós, més pràctic.

En el número anterior immediat ens donàvem de la inclusió de jugadors que no formen habitualment l'equip del *Barcelona*. Nosaltres ens en queixàvem sota el punt de vista patriòtic, però sembla que una de les causes de no haver actuat en la plenitud de la seva forma, és precisament el fet de la inclusió dels jugadors esmentats.

* * *

Escrit aquest comentari, el *Barcelona* ha estat derrotat per 4 a 1 per l'equip del club *Independiente*. Als quinze minuts de joc, Samitier hagué d'abandonar el camp, lesionat.

El dia 15 lluitaran de nou contra el seleccionat. El 18 han de jugar contra *Boca Juniors* i el 19 a Rosario, contra un equip seleccionat.

N o t í c i e s

"LA DOLOROSA"

L'anunci de l'estrena d'aquesta bellíssima obra teatral del vigorós poeta i dramaturg Ventura Gassol, ha causat un moviment d'espectació entre els catalans i àdhuc entre els nuclis intel·lectuals argentins. Podem, doncs, afirmar que estem en vigílies d'un gran esdeveniment artístic.

Els assaigs de "La Dolorosa" pels notables afeccionats que formen la Secció d'Art Escènic del Casal Català, estan en període de màxima activitat.

Hom no sap pas encara, exactament, la data de la representació, però gairebé pot

assegurar-se que es farà abans del dia 10 del mes propinent.

Tot fa esperar que l'estrena de "La Dolorosa" a Buenos Aires serà memorable.

"NI ÉL NI ELLA"

És el títol d'una nova producció teatral del nostre compatriota A. Cunill-Cabanelles, de qui vam parlar l'any passat a rel de l'estrena de la seva obra primicera "Comedia sin título".

"Ni él ni ella" va estrenar-se el dia 9 proppassat en el teatre Mareconi per la companyia que encapsala l'actriu Concepció

Olona, davant d'una concurrència numerosíssima, que va aplaudir els dos aces i l'epíleg de què consta l'obra.

Al final l'autor va haver d'adreçar la paraula al públic per tal de correspondre a les manifestacions de simpatia que li prodigaren.

UN NOU REDUCTE

El separatisme català compta des d'ara amb una nova posició. Els catalans de Reconquista (Peia. de Santa Fe) acaben de constituir-se en Comitè i es proposen lluitar col·lectivament per la independència de la nostra pàtria.

En donar aquesta bona nova als nostres caríssims lectors ens complavem així mateix en posar a disposició dels companys de Reconquista les pàgines de RESSORGIMENT per tot allò que sigui en profit de Catalunya i dels seus ideals de màxima llibertat política i espiritual.

RETALLS DE PREMSA

"Don Ramiro de Maeztu iba a dar, nuevamente, el puntapié inicial en el gran partido de football en su calidad de embajador de España. Ya lo había dado en ocasión del primer match del Celta, demostrando que su estada en Inglaterra le servía para no errar la pelota, como tantos personajes.

Pero, ayer, iba a dar el puntapié y Su Excelencia se retiró: había visto una bandera "catalana" en las tribunas..."

(Del diari "Crítica").

La resposta a aquesta actitud del titella Maeztu, la donen els mateixos argentins. Veieu-la:

"El *Barcelona F. C.* es algo más que un simple team de football: es el alma entera de esa Cataluña rebelde a Alfonso, que al no poder salir a tiros por las calles gritando su deseo de ser libre, sale a los campos de deportes y proclama a pelotazos la invencibilidad del alma catalana."

(De la revista argentina "El Suplemento").

... "Y por eso nos sois más simpáticos nois del *Barcelona*; porque vemos en vosotros la encarnación de la rebeldía de Cataluña fuerte, ansiosa de libertad y de superación."

(Del diari "Libertad!")

EL CABDILL EN AEROPILA

Pocs dies abans d'emprendre viatge cap a Xile, el senyor Macià, invitat per un aviador de l'exèrcit argentí, féu un vol d'excursió en aeroplà per damunt la ciutat de Mendoza i els seus afores.

En retornar hom li preguntà quina impressió li havia causat el vol i el cabdill català va respondre al·ludint el pilot: — Oh, res; m'ha tractat com si portés una senyoreta.

Pel que es veu, el Cap d'Estat Català és amic del perill i es va condoldre de no haver pogut experimentar la sensació que dona un *looping* i altres proves d'aerobàcia aèria.

ELS CATALANS EN LA DESCOBERTA D'AMÈRICA

En un interessantíssim article publicat sota aquest mateix títol en les pàgines del diari "La Publicitat" de Barcelona, Carles Pi i Sunyer, en parlar del llibre suau aparegut del senyor R. Carreres i Valls sobre el tema de la catalanitat dels descobridors d'Amèrica, esmenta el primer volum de l'obra del nostre compatriota R. Monner-Sans *Los catalanes en la Argentina*, i es condol de la mort del seu autor, que tantes dades podia aportar en aquest afer de recerca històrica.

Nosaltres estem autoritzats per dir que el segon volum de *Los catalanes en la Ar-*

gentina sortirà dintre pocs mesos, gràcies a la cura i amor que posa en tot el que es refereix a l'obra i la memòria del seu il·lustre pare, el nostre dilectíssim amic doctor Josep Maria Monner-Sans.

Aquest segon volum contindrà, però, els apunts, acotacions, dades i notes sense ordre i exposició literària, tal com ho va deixar el seu autor, en sorprendre'l la mort.

PER ALS PRESOS I EXILIATS

D'acord amb la *Convocatòria* publicada en el nostre número proppassat i signada per la nostra companya de redacció Gràcia B. de Llorens, va efectuar-se en el Casal Català una reunió de dones i noies a l'objecte de fer quelcom de pràctic per tal d'ajudar els presos i exiliats nacionalistes i a llurs famílies.

Hom va acordar constituir-se en Comitè depenent de l'Associació Catalana de Beneficència i emprendre una tasca de re-

captació a base de les quotes de les associades i amb el que hom pugui percebre de festes, reunions, vetllades, donatius, etc.

L'esmentat Comitè ha nomenat una Comissió Executiva, la qual és integrada per les següents compatriotes: Gràcia B. de Llorens, presidenta; Assumpció P. de Gol, vice-presidenta; Maria Ros de Martínez, tesorera; Maria Lluïsa B. de Nadal, secretària; Mercè d'Oliva, Concepció Ferran i Catarina Planas, vocals.

La Comissió ens demana que adreem un preu a les catalanes en general i a les que sense ésser-ho simpatitzin amb la patriòtica obra que les mou a actuar, per tal que enviïn llur adhesió al Casal Català, Estados Unidos 1532.

A fi que tothom hi pugui cooperar, s'ha fixat una quota única d'associada, de \$ 0.50 mensuals. Hom admet, demés, donatius extraordinaris.

DISCOS CATALANS

Sardanes - Cançons - Corals - Recitats còmics
CASA "FORTICH"

Complet assortit de GRAMOFONS I ORTOFÒNICS
MÚSICA en GENERAL — LLIBRES D'ESTUDI PER A TOTS
ELS CONSERVATORIS.

Guitarres importades. Catalanes i Valencianes.
Afinacions i Compostures de Pianos i demés instruments.

PREUS ELS MÉS CONVENIENTS.

Demaneu Catàlegs. Remeses a tot el País.

SERRANO 2473, Bs. Aires

Unión Telef. 6823, Palermo

J. TARRIDAS

SASTRE DIPLOMAT

Vestits de llana pura, des de \$ 70.—

Portant-se el gènere el client, des de \$ 45.—

Taller a part per a tota mena d'adobs, a preus econòmics.

LIBERTAD 213

U. T. 7984, Mayo

BUENOS AIRES

TALLER DE JOIERIA

Libertad 145 - 2.^{on} Pis

Loig

Unió Telef. Mayo, 7100

Assortit complet
d'alhages de totes
classes a preus
d'ocasió.

ACORDEM
CRÈDITS

Perles
ROSSE GIOR
la millor imitació coneguda.

Gran Assortit en:
COLLARETS
SAUTOIRS
POLSERES, ANELLS, etc.

Aquesta casa va guanyar amb l'stand que tenia a l'Exp. Comunal d'Arts i Indústries darrerament celebrada, un Gran Premi, medalla d'or i 1000 \$.

Confiteria Catalana

Cerrito, 153

Unió Telefònica 4571, Rivadavia
Coop. Telefònica 2918, Central

B^{mé} Mitre 2248

Unió Telefònica 8809, Mitre
Coop. Telefònica 2919, Central

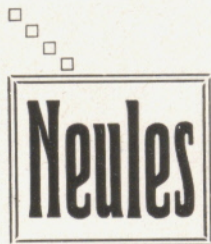
Provin el saborós

Postre BARCELONA

és abundant i exquisit

SERVEI PER A CASAMENTS I FESTES EN GENERAL

VI D'ALELLA

Xampany
Codorniu

Articles de Contraban

(Catalunya sota la Dictadura Espanyola)

Un volum de 180 pàgines \$ 2.-

Algues (prosa literària) \$ 1.-

Obres de H. NADAL i MALLOL

Demaneu-les a PERGAMINO 244, Buenos Aires

Refresc Granulat Efervescent "Flor de Romero"

(Igual al Sidral de la nostra terra)

Es el refresc més sa i digestiu

Enviant \$ 1.50 rebreu a correu seguit un pot d'un quilògram de tant recomanable refresc.

Josep Ramoneda

Abellers;
Colonia Alvear
Mendoza, F. C. P.

Medrano, 461
Buenos Aires
U.T. 0729. Almagro

FARMACIA CATALANA DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS
S'atenen demandes per a la campanya, fent-se els enviaments amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda

GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS
Venem AIGUANAF compost

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA
Unió Telef. 3305, (Rivadavia) BUENOS AIRES

MA TALASSOS a l'estil català (REFORMA I VENDA)

Gran assortit de tot el que pertany al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA

PAVON, 4125
BUENOS AIRES

"La Casa de los Tornillos"

Tot allò necessari per a
Foradar, Roscar i Rectificar

CARGOLS de FERRO BULONS per a AUTO-
i BRONZE per a ME- MOBILS de TOTES
TALLS. FILFERRO d' — MARQUES. —
ACER per a RESSORTS. FIBRA en XAPES i
PEDRES d' ESMERIL. — BARRES. —

Joan Russinyol
BUENOS AIRES

SARMIENTO 1517

Unió Telef. 38, Mayo 1353
Unió Telef. 38, Mayo 6799
Coop. Telef. Central, 1350

Fàbrica de Camises "La Esmeralda"

ENRIC RODÓ

ESMERALDA, 492

Sucursal: Corrientes, 1260
Buenos Aires

**Venda directa
al consumidor.**

Per CAMISES de resultat ex-
cel·lent: Per gènere de punt
Català i per tota mena d'ar-
ticles de Camiseria, visiteu
sempre "La Esmeralda."

"Bodegas RESPLANDOR"

... (Pagès, Aymerich i Cia., MENDOZA) ...

CATALANS: Proveu el vi RESPLANDOR.

La seva indiscutible popularitat radica en el seu
bon gust i en la seva qualitat immillorable.

Únics representants a Buenos Aires:

ROVIRALTA i Cia.

1247, Campichuelo, 1249

Un. Telef. 1446, Chacrita